

СТУПІНЬ ГЛОБАЛІЗОВАНОСТІ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ: МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ОЦІНКИ

Сутність та наслідки процесів міжнародної інтеграції світової економіки стали причиною виникнення та інтенсивного розвитку процесів глобалізації, які є предметом наукових досліджень та суперечок. Процеси глобалізації розгорнулися з особливою силою в останні десятиріччя. Відбувається якісний стрибок у зміні характеру світового господарства. Ці процеси приводять не просто до встановлення і розвитку відносин між економічними суб'єктами різних країн, але і до посилення важливості цих відносин. Взаємозалежність, взаємопов'язаність, взаємообумовленість міжнародних економічних зв'язків набуває стійкого характеру.

Цікавим є те, що у наукових колах прийнято розглядати як основних суб'єктів процесу глобалізації країни, їх об'єднання та різноманітні транснаціональні структури. Але на сьогодні ми сміливо можемо говорити про регіони як окремі суб'єкти, що виступають учасниками світових глобалізаційних процесів, але залучені у дані процеси неоднаково. Зважаючи на те, що вплив глобалізаційного чинника на соціальний та економічний розвиток регіонів постійно зростає, то цікавим є розгляд та визначення ступеня залученості регіонів України у процес глобалізації, що позначається поняттям «глобалізованість» економіки регіону.

Дослідженню сутності та змісту процесу глобалізації присвячені роботи таких вітчизняних вчених, як В.М. Гейца, Ю.Н. Пахомова, В.Р. Сіденко, О.Г. Белоруса, Д.Г. Лукьяненко, А.С. Філіпенка, В.С. Будкіна, А.С. Гальчинського, Я.А. Жалило, а також зарубіжних науковців: Ю.В. Яковця, Н.В. Харченко, А. Бикова, Г. Томпсона, М. Кастельса, С. Хоффмана, Е. Тофлера та інших.

Під час нашого дослідження, згідно з Законом України «Про стимулювання розвитку регіонів», під регіоном ми будемо розуміти територію Автономної республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя. [2]. Вони є важливими об'єктами дослідження, тому що як державні адміністративні одиниці мають певні повноваження брати участь у міжнародній діяльності.

Явище глобалізації охоплює усі сфери процесу регіонального економічного розвитку, але у даному дослідженні ми торкнемося лише одного аспекту. На ступінь залученості економіки регіону у світогосподарські відношення впливає дуже багато різноманітних факторів, зокрема: географічне положення регіону; рівень економічного розвитку; спеціалізація економіки регіону; направленість розвитку економіки регіону; густота та кваліфікаційний рівень населення; правова та інституційна база; об'єм і товарна структура імпорту та експорту регіону; інвестиційна привабливість регіону тощо.

Відповідно до цього, на сучасному етапі економічного розвитку, де ізольованість території неможлива, для розробки стратегії розвитку території важливо оцінити рівень глобалізованості, тобто оцінити ступінь його залученості в міжнародні економічні відносини та світогосподарські зв'язки.

Оцінити рівень глобалізованості можна використовуючи різні методичні підходи, у даному дослідженні ми використаємо 7 показників, що характеризують зовнішньоекономічну діяльність регіонів України та представлені в офіційній державній статистиці [3] та 3 методи, які найбільш широко використовуються українськими та російськими вченими: метод рейтингової оцінки, розрахуємо коефіцієнт глобалізованості та індекс глобалізованості за допомогою двох математичних методів.

Як базові індикатори ступеня глобалізованості регіонів України ми використали 5 відносних показників, розрахованих на душу населення (експорт і імпорт товарів, експорт і імпорт послуг та обсяг прямих іноземних інвестицій), а також 2 абсолютних показники (кількість іноземних підприємств, що зареєстровані в регіоні згідно з ЄДРПУО, та частка коштів іноземних інвесторів у % до загального обсягу інвестицій).

При проведенні рейтингової оцінки застосовується метод ранжування показників. Регіони ранжують по величині кожного показника, при цьому перше місце займає регіон з максимальним значенням показника. Наступним етапом є визначення середньозваженого рангу, що розраховується за формулою:

$$R_i = \frac{1}{m} \sum_{j=1}^m R_{ij}, \quad (1)$$

ГОСУДАРСТВЕННОЕ УПРАВЛЕНИЕ И ЭКОНОМИКА РЕГИОНОВ

де R_{ij} – ранг j-го регіону за i-м показником;

m – число показників.

Таким чином визначається рейтингова оцінка регіону за ступенем глобалізованості (табл. 1)

Таблиця 1

Рейтинг регіонів України за ступенем глобалізованості економіки станом на 2010 рік

	К-сть іноземних підприємств	Частка іноземних інвестицій (% до загального обсягу)	Експорт товарів (тис. дол. США на 1 ос.)	Імпорт товарів (тис. дол. США на 1 ос.)	Експорт послуг (тис. дол. США на 1 ос.)	Імпорт послуг (тис. дол. США на 1 ос.)	Прямі іноз. інвестиції (тис. дол. США на 1 ос.)	Середня рейтингова оцінка	Рейтинг
АРК	13	3	23	25	6	18	10	14,0	12
Вінницька	6	24	17	21	20	11	23	17,4	19
Волинська	8	22	14	12	18	14	13	14,4	13
Дніпропетровська	3	27	3	3	8	2	2	6,9	4
Донецька	4	25	1	10	7	5	8	8,6	6
Житомирська	17	8	21	19	24	22	19	18,6	21
Закарпатська	9	4	8	5	16	12	15	9,9	8
Запорізька	12	6	4	7	9	8	5	7,3	5
Івано-Франківська	15	23	16	14	13	21	11	16,1	17
Київська	11	1	9	2	4	3	4	4,9	2
Кіровоградська	16	15	19	23	21	24	26	20,6	23
Луганська	20	20	6	13	11	16	16	14,6	14
Львівська	2	10	15	6	14	13	6	9,4	7
Миколаївська	21	5	7	8	5	10	21	11,0	10
Одеська	5	13	10	4	2	6	7	6,7	4
Полтавська	18	14	5	9	19	7	12	12,0	11
Рівненська	23	12	18	16	12	17	17	16,4	18
Сумська	25	11	11	15	17	9	14	14,6	15
Тернопільська	19	7	26	22	26	25	27	21,7	25
Харківська	7	26	13	11	10	4	3	10,6	9
Херсонська	26	21	20	26	15	26	20	22,0	26
Хмельницька	27	2	25	17	22	23	22	19,7	22
Черкаська	14	18	12	20	23	20	18	17,9	20
Чернівецька	10	19	27	27	25	27	25	22,9	27
Чернігівська	24	17	22	18	27	19	24	21,6	24
м. Київ	1	16	2	1	1	1	1	3,3	1
м. Севастополь	22	9	24	24	3	15	9	15,1	16

**Джерело: складено на основі власних розрахунків*

Таким чином, використовуючи метод рейтингової оцінки можна виділити 5 груп регіонів за ступенем глобалізованості:

- 1) регіони з найвищим ступенем глобалізованості економіки. У дану групу увійшли м. Київ, яке є беззаперечним лідером і має найвищий рейтинг 3,3, а також Київська, Одеська, Дніпропетровська та Запорізька області;
- 2) регіони, що мають рейтинг глобалізованості вищий за середній. У дану групу увійшли Донецька, Львівська, Закарпатська, Харківська, Миколаївська, Полтавська області;
- 3) регіони з середнім рейтингом глобалізованості. У даній групі Полтавська область, Автономна республіка Крим, Волинська, Луганська і Сумська області та місто Севастополь;
- 4) група регіонів, рейтинг яких нижчий за середній. Сюди увійшли, Івано-Франківська, Рівненська, Вінницька, Черкаська, Житомирська та Хмельницька області;
- 5) група найменш глобалізованих регіонів. До цієї групи відносяться відносяться Кіровоградська, Чернігівська, Тернопільська, Херсонська та Чернівецька області.

В результаті, найбільш глобалізованими регіоном в Україні є м. Київ, що пояснюється столичним статусом, тим більше, що Київ не лише адміністративний центр України, а і культурна та економічна столиця, яка виконує найважливіші посередницькі функції в обслуговуванні зовнішньоторговельного обороту України, що обумовлено наступними факторами, а саме: географічним положенням, розвинутою транспортною та банківською інфраструктурою, зосередженням кваліфікованих кадрів та необхідної інформації. Крім того, Київ відіграє величезну роль у просуванні вітчизняних товарів на зовнішні ринки і розподілі імпорту по території держави. В

цілому ж, даний рейтинг глобалізованості схожий на рейтинг регіонів України за рівнем економічного розвитку. Тобто регіони, що є більш економічно розвиненими і мають диверсифіковану галузеву структуру господарства посідають провідні місця за ступенем глобалізованості. Виключенням є лише Київська область, яка не являється лідером за показниками економічного розвитку серед регіонів України, але посідає 2 місце у нашому рейтингу. Це можна пояснити тим, що Київська область є логістичним центром, що сформувався навколо м. Києва і є привабливим для іноземних інвесторів, за рахунок природних умов і свого географічного положення (близькість до столиці).

Крім того, варто відмітити, що Донецька і Харківська області потрапили у другу групу рейтингу. Це пояснюється тим, що незважаючи на високі рейтинги за всіма показникам, за часткою коштів іноземних інвесторів від загального обсягу інвестицій дані області посідають одне з останніх місць серед регіонів України (25 і 26 місця). Львівська і Закарпатська області є основними «воротами» через які здійснюється більшість зовнішньоторговельних операцій із Західною Європою. Миколаївська область, не зважаючи на низькі показники кількості іноземних підприємств та прямих іноземних інвестицій, також потрапила у другу групу, що обумовлюється приморським географічним положенням та наявністю торговельного порту, що забезпечує розвиток зовнішніх торговельних відносин.

Середні рейтинги мають, Автономна республіка Крим, Полтавська, Волинська, Луганська і Сумська області та місто Севастополь. Цікавою ситуація є з м. Севастополь, який має усі сприятливі фактори і умови для прискореної інтеграції у світове господарство та розширення міжнародної співпраці, але тут важливу роль відіграв історико-культурний фактор, адже до початку 90-х років ХХ ст. місто було стратегічним військовим об'єктом СРСР і було закритим для будь яких зовнішньоекономічних відносин.

Результати дослідження, згідно з якими виділено 2 останні групи у рейтингу, підтверджують те, що слабо розвинені регіони, де переважають 1-2 галузі, внутрішні області а також ті, які хоча і мають державний кордон, але межують лише з 1 країною, мають менший ступінь глобалізованості. Слід звернути увагу, що найменший ступінь глобалізованості економіки має Херсонська область, яка займає приморське положення, та Чернівецька область, яка займає прикордонне положення, межує з Румунією і Молдовою, входить до складу двох єврорегіонів «Карпати» та «Верхній Прут», але низький рівень економічного розвитку, недиверсифікована структура економіки гальмують їх інтеграцію у світову економіку.

Розглянемо другий методичний підхід для визначення ступенні залученості економіки регіонів у процесі глобалізації, який застосовується російськими вченими, зокрема Харченко Н.В. [4, с. 25]. Він полягає у розрахунку коефіцієнту глобалізованості регіону. Для цього спочатку формується система показників, у даному дослідженні ми використовуємо ті ж 7 показників, зазначені вище. Розрахунок коефіцієнту глобалізованості здійснюється за таким алгоритмом:

1) спочатку проводять нормалізацію показників. З цією метою ми використаємо формулу, яку запропонував Харченко Н.В. [4, с. 25]:

$$k = \frac{x_i}{x_{сер}}, \quad (2)$$

де x_i – значення показника по i -ому регіону;

$x_{сер}$ – середнє значення показника по регіонах.

2) розраховують коефіцієнт глобалізованості по кожному регіону, тобто розрахований коефіцієнт (k) сумують по всіх показниках по кожному регіону і ділять на кількість показників.

Згідно даного методичного підходу, коефіцієнт глобалізованості економіки регіонів, розраховується за такою кінцевою формулою:

$$K = \frac{\sum_{i=1}^n x_i}{n x_{сер}}, \quad (3)$$

де K – коефіцієнт глобалізованості;

x_i – значення показника по i -ому регіону;

$x_{сер}$ – середнє значення показника по регіонам;

ГОСУДАРСТВЕННОЕ УПРАВЛЕНИЕ И ЭКОНОМИКА РЕГИОНОВ

n — кількість показників.

Аналізуючи отримані результати (табл. 2) можна скласти рейтинг областей України за коефіцієнтом глобалізованості.

Таблиця 2

Коефіцієнт глобалізованості регіонів України станом на 2010 рік

	К-сть іноземних підприємств	Частка коштів іноземних інвесторів (% до загального обсягу інвестицій)	Експорт товарів (тис. дол. США на 1 ос.)	Імпорт товарів (тис. дол. США на 1 ос.)	Експорт послуг (тис. дол. США на 1 ос.)	Імпорт послуг (тис. дол. США на 1 ос.)	Прямі іноземні інвестиції (тис. дол. США на 1 ос.)	Коефіцієнт глобалізованості	Групи	Рейтинг
м. Київ	14,70	0,54	3,09	10,26	8,68	10,61	11,53	8,49	1	1
Дніпропетровська	2,28	0,09	2,93	1,79	0,91	2,02	3,31	1,90	2	2
Київська	0,38	4,60	0,92	1,95	1,72	1,79	1,38	1,82	2	3
Одеська	0,72	0,71	0,86	1,63	4,15	1,27	0,70	1,43	2	4
Донецька	1,58	0,13	3,61	0,77	1,03	1,46	0,69	1,32	2	5
Запорізька	0,36	1,29	2,16	0,84	0,83	0,91	0,77	1,02	3	6
Львівська	2,85	0,85	0,47	0,88	0,37	0,41	0,74	0,94	3	7
Миколаївська	0,06	1,47	1,64	0,81	1,49	0,76	0,23	0,92	3	8
Закарпатська	0,45	2,23	1,13	1,20	0,33	0,48	0,43	0,89	3	9
Харківська	0,49	0,13	0,63	0,74	0,61	1,74	1,45	0,83	3	10
АРК	0,33	2,37	0,35	0,18	1,20	0,28	0,61	0,76	3	11
Полтавська	0,12	0,58	1,82	0,79	0,18	1,15	0,53	0,74	3	12
Хмельницька	0,01	3,79	0,27	0,39	0,11	0,14	0,20	0,70	3	13
м. Севастополь	0,05	1,07	0,31	0,18	2,30	0,35	0,63	0,70	3	14
Луганська	0,08	0,36	1,77	0,54	0,57	0,34	0,41	0,58	4	15
Сумська	0,01	0,85	0,78	0,45	0,32	0,85	0,45	0,53	4	16
Волинська	0,45	0,27	0,51	0,61	0,24	0,40	0,49	0,42	4	17
Рівненська	0,02	0,80	0,42	0,42	0,48	0,30	0,39	0,40	4	18
Івано-Франківська	0,23	0,27	0,45	0,52	0,47	0,23	0,58	0,39	4	19
Житомирська	0,17	1,07	0,38	0,37	0,07	0,16	0,28	0,36	4	20
Вінницька	0,67	0,18	0,42	0,23	0,18	0,63	0,19	0,36	4	21
Черкаська	0,24	0,40	0,64	0,33	0,08	0,24	0,33	0,32	4	22
Тернопільська	0,11	1,25	0,15	0,21	0,06	0,08	0,09	0,28	4	23
Кіровоградська	0,21	0,54	0,41	0,21	0,15	0,11	0,10	0,24	4	24
Чернігівська	0,02	0,45	0,36	0,38	0,05	0,27	0,13	0,24	4	25
Херсонська	0,01	0,31	0,39	0,16	0,36	0,03	0,28	0,22	4	26
Чернівецька	0,39	0,40	0,14	0,14	0,07	0,01	0,10	0,18	4	27

*Джерело: складено на основі власних розрахунків

Враховуючи різницю між коефіцієнтами можна виділити 3 основні групи регіонів України за ступенем глобалізованості:

- 1) перша група включає лише м. Київ, коефіцієнт глобалізованості якого у декілька разів вищий за середній по регіонах;
- 2) регіони з високим коефіцієнтом глобалізованості ($K > 1,3$), в дану малочисельну групу ввійшли 4 області: Дніпропетровська, Київська, Одеська та Донецька;
- 3) враховуючи те, що згідно з даною методикою чітко видно, що середнє значення коефіцієнту повинно наближатись до одиниці, то в групу з середнім рівнем глобалізованості економіки ввійшли регіони з значенням коефіцієнту $0,7 \leq K < 1,3$, це такі регіони: Запорізька, Львівська, Миколаївська, Закарпатська, Харківська, Полтавська, Хмельницька області, Автономна Республіка Крим та м. Севастополь;
- 4) найбільш чисельною є група регіонів з низьким ступенем глобалізованості регіонів ($K < 0,7$), яка об'єднала Луганську, Сумську, Волинську, Рівненську, Івано-Франківську, Житомирську, Вінницьку, Черкаську, Тернопільську, Кіровоградську, Чернігівську, Херсонську та Чернівецьку області.

Якщо порівнювати результати, отримані внаслідок розрахунку коефіцієнта глобалізованості із результатами рейтингової оцінки, то можна зробити висновки, що вони є досить співставними, суттєвих змін у рейтингу областей не спостерігається, лідери та аутсайди залишаються незмінними. Цікавою відмінністю є те, що згідно з розрахованим коефіцієнтом глобалізованості на друге місце

вийшла Дніпропетровська область замість Київської, 5 місце займає Донецька область, Запорізька - 6 місце. При чому значення коефіцієнта глобалізованості є найближчим до середнього по Україні показника, а відповідно до рейтингової оцінки Запорізька досить суттєво випереджає Донецьку область.

Таким чином, на нашу думку, розглянутий вище методичний підхід має ряд переваг, по-перше, є простим у використанні, не вимагає громіздких розрахунків, по-друге, нормалізація показників

$$k = \frac{x_i}{x_{сеп}}$$

здійснюється за формулою $x_{сеп}$, тобто значення показника порівнюється з середнім по країні, що полегшує подальший аналіз та виділення груп регіонів, оскільки чітко видно, які значення є середніми і, відповідно, легко виділити групи регіонів. Але в деяких випадках, дана властивість може бути і недоліком. Так у нашому дослідженні мають місце значні диспропорції між максимальними і

мінімальними показниками, тому даний коефіцієнт $K = \frac{\sum_{i=1}^n x_i}{n \cdot x_{сеп}}$ відображає лише середнє арифметичне

значення, а не середній показник, характерний саме для регіонів України, крім того, має слабе математичне обґрунтування та є одним із найпоширеніших та тривіальних методів узагальнення даних.

Враховуючи вище наведені зауваження, ми пропонуємо для визначення ступеня глобалізованості економіки регіонів України використовувати інший методичний підхід, що полягає у розрахунку індексу глобалізованості. Розрахунок індексу глобалізованості здійснюється за наступним алгоритмом:

- 1) вибір показників, що являються базовими індикаторами рівня глобалізованості економіки регіону (у даному випадку 7 зазначених вище показників);
- 2) нормалізацію показників пропонуємо провести за формулою різниць:

$$X = \frac{x_i - x_{\min}}{x_{\max} - x_{\min}}, \quad (4)$$

де x_i – значення показника по i -ому регіону;

x_{\min} – мінімальне значення показника по регіонам;

x_{\max} – максимальне значення показника по регіонам.

Необхідно зазначити, що даний метод нормалізації показників є дуже поширеним в українських наукових колах, і використовується в багатьох регіональних дослідженнях. Крім того він є законодавчо затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України № 650 від 09.06.2011 [1].

- 3) для обчислення індексу глобалізації по кожному регіону використовуємо середнє геометричне значення, що розраховується за формулою:

$$I_j = \sqrt[n]{x_1 \cdot x_2 \cdot \dots \cdot x_n}, \quad (5)$$

де n – це кількість показників, тобто кінцевий вигляд формули у нашому дослідженні має такий вигляд:

$$I_j = \sqrt[7]{x_1 \cdot x_2 \cdot \dots \cdot x_7}. \quad (6)$$

Аналізуючи отримані результати (табл. 3) можна зробити висновок, що в Україні склалась така ситуація, що диспропорції між індексами глобалізованості є значними між максимальним і мінімальним значенням, тобто на загальному фоні яскраво виділяється лише група, яка має найвищі індекси.

Перш за все це м. Київ, і також 3 регіони (Дніпропетровська, Київська, Одеська області), що мають високий ступінь глобалізованості економіки та регіони – «аутсайдери» глобалізації: Чернівецька, Тернопільська, Кіровоградська та Чернігівська області.

Що ж до інших регіонів, то тут різниця у значення індексів незначна (0,01), починаючи з 0,10 і так до значення 0,01, тому виділити групи серед них дуже важко, тут значно впливає суб'єктивний фактор, який залежить від мети дослідження та підходу дослідника.

Порівнюючи отримані результати з результатами вище зазначених методичних підходів, ми помітили, що вони є співставними і схожими, на перший погляд, із результатами попередніх розрахунків, але є досить істотні відмінності:

Індекс глобалізованості регіонів України станом на 2010 рік

	К-сть іноземних підприємств	Частка іноземних інвестицій (% до загального обсягу інвестицій)	Експорт товарів (тис. дол. США на 1 ос.)	Імпорт товарів (тис. дол. США на 1 ос.)	Експорт послуг (тис. дол. США на 1 ос.)	Імпорт послуг (тис. дол. США на 1 ос.)	Прямі іноземні інвестиції (тис. дол. США на 1 ос.)	Сумарний індекс	Рейтинг
м. Київ	1,00	0,10	0,85	1,00	1,00	1,00	1,00	0,70	1
Дніпропетровська	0,15	0,00	0,80	0,16	0,10	0,19	0,28	0,22	2
Київська	0,03	1,00	0,23	0,18	0,19	0,17	0,11	0,17	3
Одеська	0,05	0,14	0,21	0,15	0,47	0,12	0,05	0,13	4
Запорізька	0,02	0,27	0,58	0,07	0,09	0,08	0,06	0,10	5
Донецька	0,11	0,01	1,00	0,06	0,11	0,14	0,05	0,09	6
Закарпатська	0,03	0,48	0,29	0,10	0,03	0,04	0,03	0,08	7
Львівська	0,19	0,17	0,09	0,07	0,04	0,04	0,06	0,08	8
Сумська	0,00	0,17	0,19	0,03	0,03	0,08	0,03	0,07	9
Миколаївська	0,00	0,31	0,43	0,07	0,17	0,07	0,01	0,06	10
Харківська	0,03	0,01	0,14	0,06	0,07	0,16	0,12	0,06	11
Полтавська	0,01	0,11	0,48	0,06	0,02	0,11	0,04	0,06	12
АРК	0,02	0,50	0,06	0,00	0,13	0,03	0,05	0,05	13
Луганська	0,00	0,06	0,47	0,04	0,06	0,03	0,03	0,04	14
Волинська	0,03	0,04	0,11	0,05	0,02	0,04	0,04	0,04	15
Івано-Франківська	0,01	0,04	0,09	0,04	0,05	0,02	0,04	0,04	16
м. Севастополь	0,00	0,22	0,05	0,00	0,26	0,03	0,05	0,03	17
Херсонська	0,00	0,05	0,07	0,00	0,04	0,00	0,02	0,03	18
Хмельницька	0,00	0,82	0,04	0,02	0,01	0,01	0,01	0,03	19
Рівненська	0,00	0,16	0,08	0,03	0,05	0,03	0,03	0,03	20
Вінницька	0,04	0,02	0,08	0,01	0,01	0,06	0,01	0,02	21
Черкаська	0,02	0,07	0,14	0,02	0,00	0,02	0,02	0,02	22
Житомирська	0,01	0,22	0,07	0,02	0,00	0,01	0,02	0,02	23
Чернігівська	0,00	0,08	0,06	0,02	0,00	0,02	0,00	0,01	24
Кіровоградська	0,01	0,10	0,08	0,01	0,01	0,01	0,00	0,01	25
Тернопільська	0,01	0,26	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,01	26
Чернівецька	0,03	0,07	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	27

*Джерело: складено на основі власних розрахунків

1) найбільш помітною є зміна позиції Херсонської області, за результатами перших двох методичних підходів даний регіон посідає передостаннє місце в рейтингу, має найнижчий ступінь глобалізованості, але за значенням розрахованого індексу глобалізованості Херсонська область піднялась на 8 пунктів і займає 18 місце в рейтингу, і на нашу думку, це більше відповідає дійсності, адже, як регіон, що має вихід до моря та досить потужний морський порт, може займати передостаннє місце у рейтингу;

2) значно покращила свої позиції у рейтингу і Сумська область піднявшись з 15-16 місця за попередніми розрахунками до 9 місця за показником індексу глобалізованості.

Отже, розглянувши 3 методичні підходи до визначення ступеня глобалізованості економіки регіонів України, ми вважаємо найбільш доцільним використовувати методичний підхід щодо розрахунку індексу глобалізованості, оскільки даний підхід враховує специфіку дослідження, наявність значних диспропорцій між показниками по регіонах, є найбільш математично обґрунтованим та дає більш достовірні результати дослідження.

Крім того, варто наголосити, що, на нашу думку, описана в дослідженні методика є недосконалою. Перш за все, необхідно розширити і вдосконалити перелік показників, що використовуються у розрахунках, адже процес глобалізації проявляється не тільки в міжнародному обміні товарами та послугами і рухом капіталу, а й у становленні стійких міжнародних економічних зв'язків, збільшенні залежності регіону від світових та макрорегіональних подій і тенденцій розвитку, тому дуже важливим є застосування і вибір таких показників, які б саме і показували ступінь цієї залежності. І по-друге, якщо ми говоримо про ступінь глобалізації регіону в цілому, тобто про його залучення у світову систему, тому необхідно враховувати не тільки економічні показники, а й

соціальні, культурні, політичні, показники інноваційного розвитку тощо. На жаль, на шляху вироблення результативної методики визначення ступеня глобалізованості регіонів України стоїть 2 перешкоди:

1) відсутність єдиного підходу до дослідження даного питання;

2) недосконала статистична база даних, адже в офіційній статистиці Державної служби статистики України є обмежена кількість показників, які можна використовувати у таких дослідженнях.

З вище наведеного аналізу слідує, що регіони повинні являтися активними учасниками процесу глобалізації для того, щоб забезпечити рівень ефективності в реальному секторі економіки. Спираючись на сильні регіони, Україна може набути стратегічної маневрованості та гнучкості у світовій економіці. В таких умовах політика держави повинна бути направлена на економічне посилення регіонів, що дасть можливість регіонам стати самостійними суб'єктами економіки з стійким внутрішніми фінансово-економічними зв'язками та зможуть активно конкурувати та співпрацювати з іншими регіонами. Головною метою для регіонів в умовах глобалізації є формування економічної, екологічної і соціальної привабливості. Ступінь залученості регіонів держави в глобальні процеси напряму пов'язана з розвитком регіонів відповідно до принципів сталого розвитку.

Література

1. Постанова Кабінету Міністрів України Про запровадження проведення оцінки результатів діяльності Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій №650 від 9 червня 2011 р. [Електронний ресурс]: Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/650-2011-p>.

2. Про стимулювання розвитку регіонів [Електронний ресурс]: Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/про%20стимулювання%20розвитку%>

3. Регіони України: стат. зб. Ч. 2. / [під. ред. О. Г. Осауленка]. – К.: Державний комітет статистики України, 2011. – 783 с.

4. Харченко Н.В. Современные методы и методики оценки глобализованности экономики регионов / Н.В. Харченко // Региональная экономика: теория и практика. – 2010. – № 21 (156). – С. 19-28

Рецензент докт. екон. наук І.К. Чукаєва

330.322:338.48(477)

*Приварникова І.Ю., старший викладач,
Крутіна І.А., студент,*

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

ВИКОРИСТАННЯ ІНОЗЕМНОГО ДОСВІДУ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ АР КРИМ

Наявний ресурсно-туристичний потенціал, зокрема, туристично-рекреаційні зони, такі, як АР Крим, є передумовою проникнення України на світовий туристичний ринок та підвищення рівня її соціально-економічного розвитку. Невід'ємною умовою ефективності цих процесів є ефективне використання потенціалу, що можливо тільки завдяки значним капіталовкладенням в туристично-рекреаційну сферу та її складові. Все це обумовлює підвищення інтересу до туристичної сфери, її інвестиційного забезпечення та вивчення інвестиційного досвіду країн з менш привабливими, ніж в Україні, природними та культурно-історичними передумовами, в яких було досягнуто стрімкого розвитку туристично-рекреаційної сфери.

Проблема інвестицій актуальна та багатопланова на сьогоднішній день. Різним питанням розвитку туристичної діяльності в країні та її інвестиційного забезпечення присвячено роботи багатьох авторів, зокрема, Ю.В. Мігуценко, Е.О. Леманової, В.О. Стойка, С.А. Трубникової, О.О. Колесник, П. Горішевського та ін. Але не зважаючи на значні розробки у цьому напрямку, виникає потреба у більш детальному дослідженні шляхів активізації інвестиційного забезпечення розвитку туристичної інфраструктури, зокрема тих регіонів України, що є привабливими для туристів.

Метою цієї статті є аналіз елементів туристичної інфраструктури АР Крим та на основі вивчення досвіду провідних країн у туристичній галузі розробка практичних рекомендацій щодо активізації інвестиційного забезпечення її розвитку.

Сприятливе поєднання історико-культурних, природних, економічних, політичних факторів, а також інтеграція індустрії туристично-рекреаційних послуг у світовий ринок, як зазначає Ю.В.